ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MICHAEL B. ELMER
της 9ης Ιουλίου 1996 *

Εισαγωγή

1. Στην παρούσα υπόθεση, το Hessischer Verwaltungsgerichtshof, (Γερμανία), υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος ορισμένων διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93 του Συμβουλίου, της 13ης Φεβρουαρίου 1993, για την κοινή οργάνωση της αγοράς στον τομέα της μπανάνας [1] (στο εξής: κανονισμός), και ως προς τη δυνατότητα του εθνικού δικαστηρίου να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα σε σχέση με διαφορές που άπτονται του κοινοτικού δικαίου.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της οργανώσεως αγοράς στον τομέα της μπανάνας

2. Ο κανονισμός προβλέπει άνοιγμα ετήσιας δασμολογικής ποσοστώσεως για την εισαγωγή μπανανών τρίτων χωρών και μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ [2]. Εντός των ορίων αυτής της δασμολογικής ποσοστώσεως επιβάλλεται στις μπανάνες τρίτων χωρών δασμός 75 ECU ανά τόνο, ενώ αντιθέτως στις μη παραδοσιακές μπανάνες ΑΚΕ επιβάλλεται μηδενικός δασμός. Για τις εκτός των δασμολογικών ποσοστώσεων μπανάνες τρίτων χωρών και μη παραδοσιακές μπανάνες ΑΚΕ επιβάλλεται δασμός αντιστοίχως 850 και 750 ECU ανά τόνο. Κάθε χρόνο καταρτίζεται ένας κατά πρόβλεψη απολογισμός της παραγωγής και κατανάλωσης στην Κοινότητα καθώς και των εισαγωγών και εξαγωγών. Όταν η ζήτηση στην Κοινότητα ανέρχεται σε σχέση με αυτή την πρόβλεψη, αυξάνεται αντιστοίχως η δασμολογική ποσόστωση. Η δασμολογική ποσόστωση κατανέμεται μεταξύ των επιχειρηματιών βάσει των ποσοτήτων μπανανών τις οποίες πώλησε κάθε επιχειρηματίας κατά μέσο όρο τα τελευταία τρία έτη για τα οποία υπάρχουν στατιστικά στοιχεία.

Οι σχετικοί κανόνες του κανονισμού

3. Ο κανονισμός εκδόθηκε βάσει των άρθρων 42 και 43 της Συνθήκης. Η ένατη, η δέκατη και η εικοστή δεύτερη αιτιολογική

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η δανική.

1 — ΕΕ L 47, σ. 1, όπως έχει τροποποιηθεί τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ) 3290/94 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με τις προσαρμογές και τα μεταβατικά μέτρα στον τομέα της γεωργίας που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των συμφωνιών οι οποίες έχουν συναφθεί στο πλαίσιο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης (ΕΕ L 349, σ. 105).

2 — «Μη παραδοσιακές μπανάνες ΑΚΕ» ορίζονται στο άρθρο 15α, παράγραφος 2, περίπτωση 2, ως εισαγόμενες μπανάνες από χράτη ΑΚΕ η ποσότητα των οποίων υπερβαίνει ορισμένη ποσότητα που καθορίζεται με τον κανονισμό. Ο χαρακτηρισμός «χώρες ΑΚΕ» περιλαμβάνει μια σειρά χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού Ωκεανού με τις οποίες η Κοινότητα έχει συνάψει συμβάσεις Λομέ.

σκέψη του προοιμίου του κανονισμού έχουν ως εξής:

«με έναν προσωρινό απολογισμό ο οποίος καταρτίζεται ετησίως πρέπει να εκτιμώνται οι προοπτικές της κοινοτικής παραγωγής και κατανάλωσης· ο απολογισμός αυτός πρέπει να μπορεί να αναθεωρείται κατά τη διάρκεια του έτους σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες συνθήκες, ιδίως κλιματολογικές·

προκειμένου να υπάρξουν οι προϋποθέσεις ικανοποιητικής εμπορίας των μπανανών κοινοτικής εσοδείας καθώς και των προϊόντων καταγωγής ΑΚΕ στα πλαίσια των συμφωνιών της Συμβάσεως του Λομέ και να διατηρηθούν ταυτόχρονα στο μέτρο του δυνατού τα παραδοσιακά εμπορικά ρεύματα ανταλλαγών, θα πρέπει να προβλεφθεί το ετήσιο άνοιγμα δασμολογικής ποσόστωσης· στα πλαίσια της ποσόστωσης αυτής, οι εισαγωγές μπανανών τρίτων χωρών θα υπόκεινται σε δασμό (...), και, αφετέρου, οι εισαγωγές μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ θα υπόκεινται σε μηδενικό δασμό σύμφωνα με τις προαναφερόμενες συμφωνίες· θα πρέπει να προβλεφθεί διάταξη που να διασφαλίζει την τροποποίηση του μεγέθους της δασμολογικής ποσόστωσης σε συνάρτηση με την εξέλιξη της κοινοτικής ζήτησης που διαπιστώνεται στον κατά πρόβλεψη απολογισμό·

(...)

η υποκατάσταση των διαφόρων εθνικών καθεστώτων με αυτή την κοινή οργάνωση της αγοράς κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού ενδέχεται να προκαλέσει διαταραχή της εσωτερικής αγοράς· είναι σκόπιμο, ως εκ τούτου, να προβλεφθεί ακόμα από την 1η Ιουλίου 1993, η δυνατότητα να λάβει η Επιτροπή όλα τα μεταβατικά μέτρα που είναι αναγκαία για την υπέρβαση των δυσχερειών θέσης σε εφαρμογή του νέου καθεστώτος».

4. Ο κανονισμός περιέχει τις ακόλουθες διατάξεις που έχουν σημασία για την παρούσα υπόθεση.

«ΤΙΤΛΟΣ IV

Για το καθεστώς των συναλλαγών με τις τρίτες χώρες

(...)

Άρθρο 16

1. Κάθε χρόνο καταρτίζεται κατά πρόβλεψη απολογισμός της παραγωγής και κατανάλωσης στην Κοινότητα, καθώς και των εισαγωγών και εξαγωγών.

2. (...)

3. Εάν παραστεί ανάγκη, και προκειμένου κυρίως για την συνεκτίμηση εξαιρετικών περιστάσεων που επηρεάζουν τις συνθήκες παραγωγής ή εισαγωγής, αυτός ο απολογισμός μπορεί να αναθεωρείται κατά τη διάρκεια της περιόδου εμπορίας. Σε αυτή την περίπτωση, η δασμολογική ποσόστωση που προβλέπεται στο άρθρο 18 αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 27.

(...)

Άρθρο 18

1. Ανοίγει κάθε έτος δασμολογική ποσόστωση 2,2 εκατομμυρίων τόνων καθαρού βάρους για τις εισαγωγές μπανάνας τρίτων χωρών και μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ.

(...)

Όταν αυξάνει η ζήτηση στην Κοινότητα με βάση τον προσωρινό απολογισμό που προβλέπεται στο άρθρο 16, αυξάνεται συνακόλουθα και η ποσότητα της ποσόστωσης, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 27. Εάν παραστεί ανάγκη, η αναθεώρηση αυτή πραγματοποιείται πριν από τις 30 Νοεμβρίου που προηγείται της εν λόγω περιόδου εμπορίας.

(...)

Άρθρο 19

1. Η δασμολογική ποσόστωση ανοίγει από 1ης Ιουλίου 1993, μέχρι ύψους:

α) 66,5 % για τους επιχειρηματίες που ασχολήθηκαν με την εμπορία μπανάνας τρίτων χωρών ή/και μη παραδοσιακής μπανάνας ΑΚΕ·

β) 30 % για τους επιχειρηματίες που ασχολήθηκαν με την εμπορία κοινοτικής μπανάνας ή/και παραδοσιακής μπανάνας ΑΚΕ·

γ) 3,5 % για τους εγκατεστημένους στην Κοινότητα επιχειρηματίες οι οποίοι άρχισαν να ασχολούνται με την εμπορία μπανάνας πλην της κοινοτικής ή/και της παραδοσιακής μπανάνας ΑΚΕ από το 1992.

(...)

2. Βάσει υπολογισμών διενεργούμενων χωριστά για κάθε μια των κατηγοριών επιχειρηματιών των παραγράφων 1, στοιχεία α' και β', κάθε επιχειρηματίας λαμβάνει πιστοποιητικά εισαγωγής σε συνάρτηση με τη μέση ποσότητα μπανάνας που επώλησε στα τρία τελευταία χρόνια για τα οποία υπάρχουν στατιστικά στοιχεία (...).

Για το δεύτερο εξάμηνο του 1993, κάθε επιχειρηματίας λαμβάνει πιστοποιητικό βάσει του ημίσεος της μέσης ετησίας ποσότητας που έθεσε στο εμπόριο κατά τα έτη 1989-1991.

3. (...)

4. Σε περίπτωση αύξησης της δασμολογικής ποσόστωσης, η συμπληρωματική διαθέσιμη ποσότητα αποδίδεται στους επιχειρηματίες που ανήκουν στις κατηγορίες της παραγράφου 1 σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγουμένων παραγράφων.

(...)

ΤΙΤΛΟΣ V

Γενικές διατάξεις

(...)

Άρθρο 26

1. Δημιουργείται επιτροπή διαχείρισης για τις μπανάνες (...).

2. (...)

Άρθρο 27

1. Όταν γίνεται αναφορά στη διαδικασία του παρόντος άρθρου, η επιτροπή συγκαλείται από τον πρόεδρό της, είτε με πρωτοβουλία του τελευταίου αυτού, είτε κατόπιν αιτήσεως του αντιπροσώπου ενός κράτους μέλους.

2. Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει σχέδιο ληπτέων μέτρων. Η επιτροπή εκδίδει τη γνώμη της επί των μέτρων αυτών (...).

3. Η Επιτροπή θεσπίζει μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν αμέσως. Ωστόσο, εάν τα μέτρα αυτά δεν είναι σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής, κοινοποιούνται αμέσως (...) στο Συμβούλιο (...)

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, μπορεί να λάβει διαφορετική απόφαση μέσα σε προθεσμία ενός μηνός.

Άρθρο 28

Η επιτροπή μπορεί να εξετάζει κάθε άλλο ζήτημα που τίθεται από τον πρόεδρό της, είτε με πρωτοβουλία του τελευταίου αυτού, είτε κατόπιν αιτήσεως των αντιπροσώπων ενός κράτους μέλους.

(...)

Άρθρο 30

Εάν, από τον Ιούλιο 1993, χρειασθεί να ληφθούν ειδικά μέτρα για να γίνει ευκολότερα η μετάβαση από τα καθεστώτα που ίσχυαν πριν τεθεί σε ισχύ ο παρών κανονισμός στο καθεστώς που θεσπίζεται με τον παρόντα κανονισμό, ιδιαιτέρως δε για να ξεπεραστούν σημαντικές δυσκολίες, η Επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 27, λαμβάνει όλα τα αναγκαία μεταβατικά μέτρα.»

Η υπόθεση ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου

5. Η T. Port GmbH & Co. KG (στο εξής: T. Port) που είναι εισαγωγέας μπανανών από τρίτες χώρες έλαβε άδειες εισαγωγής για το 1993, το 1994 και το 1995 και για τις ποσότητες υπολογισθείσες βάσει των κατά μέσο όρο πωλήσεων της επιχειρήσεως κατά τα τελευταία τρία έτη, για τα οποία υφίσταντο στατιστικά στοιχεία. Η εταιρία άσκησε προσφυγή κατά του Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung, το οποίο διαχειρίζεται την οργάνωση αγοράς στον τομέα της μπανάνας στη Γερμανία και ζήτησε να της χορηγηθούν πρόσθετες άδειες εισαγωγής, προβάλλοντας ότι επλήγη ιδιαίτερα σκληρά από τη θέσπιση του κανονισμού, επειδή, εξαιτίας της εκ μέρους ενός Κολομβιανού προμηθευτή παραβάσεως των συμβατικών του υποχρεώσεων, δεν μπόρεσε να εισαγάγει παρά μόνο ασυνήθιστα χαμηλές ποσότητες μπανανών κατά την περίοδο αναφοράς 1989, 1990 και 1991. Επίσης, όλες οι προσπάθειες να στρέψει τις δραστηριότητές της προς την εισαγωγή μπανανών ΑΚΕ και κοινοτικών μπανανών απέτυχαν. Η εταιρία είχε αναλάβει συμβατικώς την υποχρέωση να αγοράζει μπανάνες από τον Ισημερινό μέχρι το 1996 και είχε καταβάλει σημαντικές προκαταβολές και, επομένως, διατρέχει τον κίνδυνο να απωλέσει μεγαλύτερα ποσά σε περίπτωση αδυναμίας αγοράς των μπανανών. Οι εισαγωγές μπανανών από τρίτες χώρες με σκοπό την επανεξαγωγή προς τη Φινλανδία, τη Σουηδία και την Αυστρία, στις οποίες η εταιρία επιδιδόταν εντατικά μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού, δεν είναι πλέον δυνατές, μετά την προσχώρηση των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

6. Μια αίτηση της εταιρίας για πρόσθετες άδειες εισαγωγής για το 1994 καθώς και για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων απορρίφθηκε από το Verwaltungsgericht Frankfurt am Main στις 27 Μαΐου 1994 και από το Hessischer Verwaltungsgerichtshof στις 19 Ιουλίου 1994. Μια νέα αίτηση για πρόσθετες άδειες εισαγωγής για το 1994 και το 1995 καθώς και για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων απορρίφθηκε από το Verwaltungsgericht Frankfurt am Main στις 8 Δεκεμβρίου

1994 και από το Hessischer Verwaltungsgerichtshof στις 23 Δεκεμβρίου 1994.

7. Στις 25 Ιανουαρίου 1995, το Bundesverfassungericht εξαφάνισε την απόφαση του Hessischer Verwaltungsgerichtshof της 23ης Δεκεμβρίου 1994 με απόφαση που περιέχει, μεταξύ άλλων, το ακόλουθο χωρίο:

«Όταν, σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως λήψεως ασφαλιστικών μέτρων, υφίσταται κίνδυνος σοβαρής παραβιάσεως των θεμελιωδών δικαιωμάτων της αιτούσας, η οποία δεν θα μπορούσε πλέον να αποκατασταθεί με τυχόν απόφαση στην κύρια δίκη με την οποία θα γινόταν δεκτή η προσφυγή, τότε πρέπει — ενδεχομένως κατόπιν ενδελεχούς εξετάσεως, τόσο από πραγματική όσο και από νομική άποψη, του αιτήματος που προβάλλεται στην κύρια δίκη — να χορηγείται νομική προστασία κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, εκτός αν αυτό προσκρούει σε υπέρτερους και ιδιαίτερα σοβαρούς εξαιρετικούς λόγους (...).

2. Η προσβαλλόμενη απόφαση του Hessischer Verwaltungsgerichtshof δεν συνάδει προς τις εκτεθείσες επιταγές του Συντάγματος (...).»

Το Hessischer Verwaltungsgerichtshof παραβλέπει ότι στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-4973), εξετάστηκε απλώς η οργάνωση αγοράς στον τομέα της μπανάνας αυτή καθεαυτή, χωρίς όμως να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις της σε μια συγκεκριμένη περίπτωση χαλεπότητας. Επ' αυτού έκρινε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, με διάταξη της 29ης Ιουνίου 1993 (C-280/93 R, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1993, σ. I-3667), ότι η Επιτροπή υποχρεούται να προσαρμόσει τη δασμολογική ποσόστωση, όταν αυτό αποδεικνύεται αναγκαίο κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, προκειμένου να λάβει υπόψη την επέλευση ασυνήθιστων περιστάσεων οι οποίες επηρεάζουν ιδιαίτερα τις συνθήκες εισαγωγών, η δε Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θα μπορούσε ανά πάσα στιγμή να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 16, παράγραφος 3, ή του άρθρου 30 του κανονισμού. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 404/93, ανεξαρτήτως του ζητήματος του κύρους του, είναι, από απόψεως περιεχομένου, τόσο ευρύς ώστε να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του οι περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας.

Εφόσον το Verwaltungsgerichtshof προφανώς λαμβάνει ως δεδομένο ότι η αιτούσα απειλείται άμεσα με πτώχευση σε περίπτωση μη προσαρμογής της δασμολογικής ποσοστώσεως, έπρεπε στο πλαίσιο της εξετάσεώς του να ελέγξει αν από την πτώχευση αυτή προσβάλλεται το κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, του θεμελιώδους νόμου (προστασία όλων των περιουσιακών δικαιωμάτων, βλ. BVerfGE. 83, σ. 201, ιδίως σ. 208 επ.) θεμελιώδες δικαίωμα της αιτούσας και, αν επομένως, έπρεπε να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα ρυθμίσεως της περιπτώσεως χαλεπότητας, για όσο διάστημα διαρκούσε η κύρια δίκη. Οι εξαιρετικές περιστάσεις, που δεν ελήφθησαν υπόψη στο πλαίσιο της κανονικής ποσοστώσεως, θα μπορούσαν να ωθήσουν την Επιτροπή — κατόπιν αιτήσεως της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως — να προβεί σε ρύθμιση των περιπτώσεων χαλεπότητας σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 3, ή το άρθρο 30 του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93. Αυτό ισχύει ακόμη

περισσότερο καθόσον σε μια άλλη περίπτωση χαλεπότητας έχουν ήδη διατεθεί έκτακτες ποσοστώσεις.

Στην απόφασή του επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, το Verwaltungsgerichtshof θα έπρεπε, καίτοι τελικά λαμβάνει ως δεδομένο ότι έχει κατ' αρχήν εφαρμογή η οργάνωση αγοράς στον τομέα της μπανάνας, να εξετάσει το ζήτημα μήπως η παράλειψη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, παρά τα προβλεπόμενα στην οργάνωση αγοράς στον τομέα της μπανάνας μέτρα για τις περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας, βρίσκεται σε αντίθεση προς την κατοχυρούμενη — και από το κοινοτικό επίσης δίκαιο — προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

8. Ενόψει αυτής της καταστάσεως, το Hessischer Verwaltungsgerichtshof εξέδωσε στις 9 Φεβρουαρίου 1995 διάταξη ασφαλιστικών μέτρων υποχρεώνοντας το Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung να χορηγήσει στην T. Port πρόσθετες άδειες εισαγωγής για το 1995. Για τους σκοπούς της οριστικής αποφάσεως επί της υποθέσεως, το Hessischer Verwaltungsgerichtshof αποφάσισε στη συνέχεια να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα τα οποία, μετά την αναμόρφωση του τρίτου ερωτήματος με διάταξη της 10ης Ιανουαρίου 1996, έχουν ως εξής:

«1) Επιβάλλουν τα άρθρα 16, παράγραφος 3, ή 30 του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93 του Συμβουλίου, της 13ης Φεβρουαρίου 1993 (ΕΕ L 47, σ. 1), στην Επιτροπή την υποχρέωση να ρυθμίζει κανονιστικά τις περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας που οφείλονται στο γεγονός ότι ορισμένοι επιχειρηματίες της κατηγορίας Α αντιμετωπίζουν δυσχέρειες που απειλούν την επιβίωσή τους, διότι, λόγω των ετών αναφοράς που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93, τους έχει χορηγηθεί ασυνήθιστα χαμηλή ποσόστωση και δεν μπορούν να βρουν διέξοδο στην αγορά μπανάνας ΑΚΕ και κοινοτικής μπανάνας;

2) Είναι το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93 ανίσχυρο, καθόσον ουδόλως προβλέπει τη δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη, σε περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας κατά τη μεταβατική περίοδο, άλλα έτη αναφοράς;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως σε ένα από τα δύο πρώτα ερωτήματα: υπό ποιες προϋποθέσεις έχει το εθνικό δικαστήριο την αρμοδιότητα να διατάξει προσωρινά μέτρα στο πλαίσιο διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων προσωρινής προστασίας, μέχρι να ρυθμιστούν οι περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας ή συμπληρωθεί το άρθρο 19 του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93;»

Πρώτο ερώτημα : Ερμηνεία των άρθρων 16, παράγραφος 3, και 30 του κανονισμού

9. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 16, παράγραφος

3, ή το άρθρο 30 του κανονισμού υποχρεώνουν την Επιτροπή να ρυθμίσει κανονιστικά τις περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας που ανακύπτουν λόγω του ότι οι εισαγωγείς μπανανών τρίτων χωρών και/ή μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ απειλούνται στην ίδια τους την ύπαρξη επειδή, βάσει των ετών αναφοράς, που λαμβάνονται υπόψη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 2, έλαβαν ασυνήθως χαμηλή ποσόστωση.

10. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται δύσκολο να γίνει αντιληπτό ποια σημασία μπορεί να έχει η απάντηση στο ερώτημα αυτό για την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου στην κύρια δίκη. Εντούτοις, υφίσταται ορισμένη λογική στη σειρά με την οποία τίθενται τα τρία ερωτήματα. Αν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι καταφατική, δηλαδή ότι μια από τις εν λόγω διατάξεις υποχρεώνει την Επιτροπή να θεσπίσει ορισμένη ρύθμιση, το αιτούν δικαστήριο έχει ανάγκη να πληροφορηθεί αν μπορεί να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα, μέχρις ότου θεσπιστούν τέτοιου είδους διατάξεις (βλ. το τρίτο ερώτημα). Αν, αντιθέτως, η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι αρνητική, το αιτούν δικαστήριο χρειάζεται την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα που είναι αν το άρθρο 19, παράγραφος 2, είναι για τον λόγο αυτό ανίσχυρο. Αν στο δεύτερο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση, το αιτούν δικαστήριο δεν χρειάζεται πάντως απάντηση στο τρίτο ερώτημα, επειδή το Δικαστήριο έλαβε πρόσφατα θέση εν προκειμένω σε μια τελείως παρόμοια κατάσταση, στις υποθέσεις C-465/93 και C-466/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft κ.λπ. (I και II) [3]. Βάσει αυτών των δεδομένων, θεωρώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στο πρώτο ερώτημα.

3 — Αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 1995, Συλλογή 1995, σ. I-3761, σ. I-3799 αντίστοιχα. Βλ. επίσης τις προτάσεις μου της 5ης Ιουλίου 1995 στις ίδιες υποθέσεις.

Άρθρο 16, παράγραφος 3

11. Στις παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο υφίσταται ομοφωνία ως προς το ότι το άρθρο 16, παράγραφος 3, δεν μπορεί να εφαρμοστεί προκειμένου να λυθούν τα ζητήματα που προκύπτουν από τις περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας που περιγράφονται στο ερώτημα. Η T. Port υποστήριξε ότι το άρθρο 16, παράγραφος 3, έχει εφαρμογή μόνο όταν υφίστανται εξαιρετικές περιστάσεις που αφορούν τις συνθήκες παραγωγής και εισαγωγής. Επομένως, η διάταξη αυτή δεν παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να επιλέξει άλλα έτη αναφοράς σε περίπτωση ασυνήθιστα χαμηλών πωλήσεων κατά την περίοδο αναφοράς. Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Γαλλική Κυβέρνηση υποστήριξαν ότι οι ατομικές δυσχέρειες οικονομικής φύσεως δεν συνιστούν «εξαιρετικές περιστάσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες παραγωγής ή εισαγωγής» (βλ. το άρθρο 16, παράγραφος 3). Το Συμβούλιο εξέθεσε ότι η αύξηση της ποσοστώσεως του άρθρου 16, παράγραφος 3, πρέπει κατά το άρθρο 19, παράγραφος 4, να κατανέμεται μεταξύ των επιχειρηματιών βάσει των διατάξεων του άρθρου 19, παράγραφοι 2 και 3, και ότι το άρθρο 16, παράγραφος 3, δεν παρέχει, επομένως, στην Επιτροπή καμία δυνατότητα για την αντιμετώπιση περιπτώσεων υπερβολικής χαλεπότητας που αφορούν μεμονωμένους εισαγωγείς.

12. Επιθυμώ να τονίσω ότι στην ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού εκτίθεται ότι κάθε έτος πρέπει να πραγματοποιείται κατά πρόβλεψη υπολογισμός για την κοινοτική παραγωγή και κατανάλωση, ο οποίος πρέπει να μπορεί να αναθεωρείται κατά τη διάρκεια του έτους σε συνάρτηση με, π.χ., ιδιαίτερες κλιματολογικές

συνθήκες. Για τον λόγο αυτό, το άρθρο 16, παράγραφος 3, ορίζει ότι ο κατά την παράγραφο 1 υπολογισμός της παραγωγής και της κατανάλωσης στην Κοινότητα καθώς και των εισαγωγών και εξαγωγών μπορεί να αναθεωρείται κατά τη διάρκεια της περιόδου εμπορίας, εφόσον παρίσταται ανάγκη, π.χ., προκειμένου να ληφθούν υπόψη εξαιρετικές περιστάσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες παραγωγής ή εισαγωγής. Όταν ο κατά πρόβλεψη υπολογισμός αναθεωρείται κατά τη διάρκεια της περιόδου εμπορίας, προσαρμόζεται η δασμολογική ποσόστωση για μπανάνες τρίτων χωρών και για μη παραδοσιακές μπανάνες ΑΚΕ.

13. Στη διάταξη της 29ης Ιουνίου 1993 επί της υποθέσεως C-280/93 R, σκέψεις 44 και 45, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως προς την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 3, του κανονισμού ως εξής:

«Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, αν διαπιστωθεί μια τέτοια ανάγκη κατά τη διάρκεια της περιόδου εμπορίας, το άρθρο 16, παράγραφος 3, του κανονισμού προβλέπει την υποχρέωση των κοινοτικών οργάνων να προσαρμόσουν ανάλογα τη δασμολογική ποσόστωση, λαμβάνοντας υπόψη τις εξαιρετικές περιστάσεις που επηρεάζουν ιδίως τους όρους των εισαγωγών. Στην περίπτωση αυτή, η προσαρμογή πρέπει να πραγματοποιηθεί κατά τη διαδικασία του άρθρου 27, εναπόκειται δηλαδή στη Επιτροπή να λάβει μέτρα, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της επιτροπής διαχειρίσεως μπανάνας. Αν τα ληφθέντα μέτρα δεν είναι σύμφωνα προς τη γνώμη της επιτροπής διαχειρίσεως, το Συμβούλιο μπορεί να λάβει διαφορετική απόφαση σε προθεσμία ενός μηνός.

Από αυτό προκύπτει ότι, αν η Επιτροπή συμπεράνει ότι βάσει αξιοπίστων αντικειμενικών στοιχείων η ποσόστωση είναι ανεπαρκής για να καλύψει επαρκώς τη ζήτηση και αν οι προβλέψεις του Συμβουλίου αποδειχθούν εσφαλμένες, ο κανονισμός υποχρεώνει στην πραγματικότητα την Επιτροπή και, ενδεχομένως, το Συμβούλιο να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα, τα δε κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου σε περίπτωση που τα εν λόγω κοινοτικά όργανα παραβούν τις υποχρεώσεις τους.»

14. Επομένως, το άρθρο 16, παράγραφος 3, του κανονισμού υποχρεώνει την Επιτροπή να προβεί σε ενέργειες αν, βάσει αξιοπίστων και αντικειμενικών στοιχείων, διαπιστώσει ότι η δασμολογική ποσόστωση είναι ανεπαρκής για να καλύψει τη ζήτηση και, επομένως, ο κατά πρόβλεψη υπολογισμός αποδεικνύεται εσφαλμένος.

15. Δεν έχει σημασία, κατά τη διάταξη αυτή, αν από τις οικείες περιστάσεις πλήττεται ένα μεμονωμένο άτομο ή μια μεγαλύτερη κατηγορία επιχειρηματιών, όπως π.χ. θα συμβαίνει, όταν μια τροπική θύελλα πλήττει ένα ορισμένο νησιωτικό σύμπλεγμα και καταστρέφει τελείως την εσοδεία μπανανών. Αποφασιστική σημασία έχει αντιθέτως το αν αποδεικνύεται αναγκαίο να αναθεωρηθεί ο υπολογισμός της προβλεπόμενης παραγωγής και καταναλώσεως στην Κοινότητα καθώς και των εισαγωγών και εξαγωγών μπανανών, οπότε θα πρέπει να προσαρμοστεί η δασμολογική ποσόστωση. Έτσι, οι εξαιρετικές περιστάσεις που πλήττουν ατομικώς μία μόνο επιχείρηση μπορεί

να εμπίπτουν στη διάταξη αυτή, όταν ο ενδιαφερόμενος καλύπτει ένα επαρκώς μεγάλο μέρος της προσφοράς μπανανών στην Κοινότητα.

16. Πρέπει πάντως το άρθρο 16, παράγραφος 3, να θεωρηθεί ότι δεν μπορεί, λόγω της διατυπώσεώς του, παρά να αναφέρεται σε εξαιρετικές περιστάσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες παραγωγής και εισαγωγής κοινοτικών μπανανών και παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ. Η δασμολογική ποσόστωση μπανανών τρίτων χωρών και μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ αποτελεί, κατά τη ρύθμιση του κανονισμού, μια απομένουσα ποσότητα, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ της αναμενόμενης παραγωγής κοινοτικών μπανανών και της εισαγωγής παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ αντιστοίχως και της αναμενόμενης συνολικής καταναλώσεως μπανανών. Επομένως, μόνο εξαιρετικές περιστάσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες παραγωγής και εισαγωγής κοινοτικών μπανανών και παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ μπορούν να αντιμετωπιστούν με προσαρμογή της εν λόγω εναπομένουσας ποσότητας. Αντιθέτως, οι εξαιρετικές περιστάσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες παραγωγής ή εισαγωγής μπανανών τρίτων χωρών και μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν βάσει του άρθρου 16, παράγραφος 3.

17. Δεν χρειάζεται στην παρούσα υπόθεση να διατυπωθεί κρίση επί του ζητήματος αν μια προσαρμογή της δασμολογικής ποσοστώσεως κατά το άρθρο 16, παράγραφος 3, πρέπει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 4, να κατανεμηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφοι 2 και 3. Το Δικαστήριο θα έχει την ευκαιρία να λάβει θέση επί του ζητήματος αυτού στο πλαίσιο των υποθέσεων C-9/95, C-23/95 και C-156/95, Βασίλειο του Βελγίου κατά Επιτροπής και Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Επιτροπής.

18. Επομένως, το άρθρο 16, παράγραφος 3, έχει την έννοια ότι δεν παρέχει έρεισμα για τη θέσπιση διατάξεων στις αναφερόμενες στο ερώτημα περιπτώσεις.

Άρθρο 30

19. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το άρθρο 30 δεν μπορεί να εφαρμοστεί, επειδή η παρούσα υπόθεση αφορά μια κατάσταση που μπορεί να μην ανακύψει μόνο κατά τη μεταβατική περίοδο. Οι δυσκολίες που προκύπτουν από τη μη εκτέλεση συμβάσεως εκ μέρους ενός προμηθευτή θα μπορούσαν επίσης να ανακύψουν και στο μέλλον. Η περίοδος αναφοράς αποτελεί ένα τόσο σημαντικό στοιχείο της οργανώσεως αγοράς ώστε δεν είναι δυνατή απόκλιση από αυτήν.

20. Η Ισπανική Κυβέρνηση παρατήρησε ότι το άρθρο 30 δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να θεσπίσει διατάξεις για επί μέρους περιπτώσεις. Η τριετής περίοδος αναφοράς αποτελεί αντικειμενικό κριτήριο που δεν συνεπάγεται δυσμενείς διακρίσεις και, επιπλέον, αποτελεί επαρκώς ευρύ έρεισμα για τη σαφή απεικόνιση των δραστηριοτήτων ενός επιχειρηματία.

21. Η Γαλλική Κυβέρνηση εξέθεσε ότι η διάταξη του άρθρου 30 δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να θεσπίσει διατάξεις για τους εισαγωγείς που πώλησαν μικρές ποσότητες κατά την περίοδο αναφοράς. Η T. Port δεν απέδειξε εξάλλου πως η περίπτωσή της θα μπορούσε να συνιστά «εξαιρετικές περιστάσεις».

22. Η T. Port υποστήριξε ότι το άρθρο 30 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να λάβει τα «αναγκαία μεταβατικά μέτρα» άρα και να επιλέξει άλλο έτος αναφοράς. Η έκφραση «σημαντικές δυσκολίες» δεν οριοθετείται εννοιολογικά με ακρίβεια και, επομένως, μπορεί να περιλαμβάνει εξαιρετικές δυσκολίες για μεμονωμένους επιχειρηματίες. Ο κοινοτικός νομοθέτης υποχρεούται, κατά τον καθορισμό του έτους αναφοράς, να λαμβάνει υπόψη τις αρχές της προστασίας της κυριότητας και της ελευθερίας της εργασίας καθώς και την αρχή της αναλογικότητας. Αυτό έπραξε και το Συμβούλιο, εξουσιοδοτώντας την Επιτροπή να θεσπίσει μεταβατικές διατάξεις, τις οποίες και όφειλε αυτή να θεσπίσει, επειδή η οργάνωση αγοράς, ελλείψει αυτών των διατάξεων, συνεπάγεται εξαφάνιση της βάσεως επιβιώσεως των παραδοσιακών εισαγωγέων οι οποίοι, συνεπεία εξωτερικών αιτιών, πώλησαν ελάχιστες μόνο ποσότητες κατά την περίοδο αναφοράς.

23. Η Επιτροπή υποστήριξε ότι το άρθρο 30 παρέχει μόνο δυνατότητα για τη θέσπιση διατάξεων προσωρινού χαρακτήρα προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη σημαντικές δυσκολίες οφειλόμενες σε ανωτέρα βία ή παρομοίες καταστάσεις. Το άρθρο 30 μπορεί να αποτελέσει το έρεισμα διατάξεων κατά τις οποίες οι οικείοι επιχειρηματίες μπορούν να επιλέξουν ένα ή δύο έτη εντός της περιόδου αναφοράς ενόψει του υπολογισμού των αδειών εισαγωγής αντί του μέσου όρου της συνολικής τριετούς περιόδου αναφοράς. Αντιθέτως, η διάταξη αυτή δεν επιτρέπει τη θέσπιση κανόνων, κατά τους οποίους ο επιχειρηματίας μπορεί να επιλέξει έτος αναφοράς που κείται εκτός της περιόδου αναφοράς. Στην Επιτροπή δεν περιήλθε ρητή αίτηση για τη θέσπιση διατάξεων σχετικών με τις περιπτώσεις χαλεπότητας, όπως αυτή για την οποία πρόκειται στην παρούσα υπόθεση.

24. Το Ηνωμένο Βασίλειο εξέθεσε ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η εκδοχή ότι το άρθρο 30 υποχρεώνει σε ορισμένες περιπτώσεις την Επιτροπή να θεσπίσει γενικές μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες μπορούν να εμπεριέχουν και κανόνες για την άμβλυνση των συνεπειών που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 19, παράγραφος 2.

25. Το Συμβούλιο εξέθεσε ότι το άρθρο 30 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα θεσπίσεως διατάξεων για τις περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας που μπορούν να προκύψουν από την εφαρμογή της τριετούς περιόδου αναφοράς. Η Επιτροπή υποχρεούται να θεσπίσει τέτοιου είδους διατάξεις, όταν αυτό είναι αναγκαίο για να αποτραπεί προσβολή του δικαιώματος της κυριότητας ή της ελεύθερης ασκήσεως εργασίας. Η τριετής περίοδος αναφοράς δεν αποτελεί ένα τόσο σημαντικό στοιχείο του κανονισμού ώστε η Επιτροπή να μην μπορεί να αποκλίνει από αυτήν.

26. Επιθυμώ να τονίσω ότι ο ίδιος ο κανονισμός δεν περιέχει λεπτομερείς μεταβατικές διατάξεις. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι οφείλεται στο γεγονός ότι κατά το χρονικό σημείο της θεσπίσεως του κανονισμού ήταν δύσκολο για το Συμβούλιο να προβλέψει τι είδους προβλήματα θα μπορούσαν να ανακύψουν μετά τη μετάβαση στην κοινή οργάνωση αγοράς, οπότε ήταν απολύτως ενδεδειγμένο να προβλεφθεί μέσω των διατάξεων του άρθρου 30 του κανονισμού η δυνατότητα μεταγενέστερης θεσπίσεως τέτοιων διατάξεων, κατά τη διαδικασία της επιτροπής διαχειρίσεως.

27. Υφίσταται κατ' αρχάς ένας χρονικής φύσεως όρος για την εφαρμογή του άρθρου 30 του κανονισμού, καθόσον πρέπει να πρόκειται για μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της μεταβάσεως αυτής. Στο άρθρο αυτό δεν χρησιμοποιείται ο όρος «μεταβατικές διατάξεις», αλλά τα μέτρα τα οποία μπορούν να ληφθούν στη δεδομένη περίπτωση χαρακτηρίζονται «μεταβατικά μέτρα». Μπορεί βασίμως να θεωρηθεί ότι μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της μεταβάσεως θα συνίστανται, π.χ., και ίσως ιδίως, σε διατάξεις ως προς το πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται, μετά την έναρξη ισχύος της νέας ρυθμίσεως, καταστάσεις οι οποίες καθ' οιονδήποτε τρόπο ανάγονται σε χρόνο προγενέστερο της ενάρξεως ισχύος των νέων διατάξεων. Επομένως, μπορεί βασίμως να θεωρηθεί ότι τα μεταβατικά μέτρα κατά την έννοια της διατάξεως αυτής θα συνίστανται σε κανόνες που θα λαμβάνουν ιδιαιτέρως υπόψη την περίπτωση των επιχειρηματιών που, πριν από τη θέσπιση των νέων διατάξεων, ενήργησαν ή παρέλειψαν να ενεργήσουν ενώ δεν μπορούσαν, ούτε όφειλαν, να προβλέψουν τις συνέπειες που θα είχαν αυτές οι πράξεις ή παραλείψεις μετά τη θέσπιση των νέων διατάξεων.

28. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το άρθρο 30, κατά το γράμμα του, έχει ευρύτερο περιεχόμενο και περιέχει κάτι περισσότερο από μεταβατικές διατάξεις κατά τη συνήθη έννοια του όρου, επειδή η διάταξη αυτή προβλέπει «από τον Ιούλιο 1993 (...) ειδικά μέτρα για να γίνει ευκολότερα η μετάβαση». Η παρούσα υπόθεση αφορά εντούτοις αποκλειστικώς το ζήτημα πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται καταστάσεις που ανατρέχουν σε προγενέστερο της θεσπίσεως και ενάρξεως ισχύος των διατάξεων χρόνο, οπότε ο χρονικός όρος για την εφαρμογή του άρθρου 30 πρέπει να θεωρηθεί ότι πληρούται στην παρούσα υπόθεση. Επομένως, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί κατά πόσο η διάταξη αυτή θα μπορούσε επίσης να εφαρμοστεί εντός ορισμένης περιόδου μετά την έναρξη ισχύος — π.χ. μέχρις ότου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο εξετάσει την έκθεση και τις προτάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 32, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού —, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση, όταν πρόκειται για περιπτώσεις που ανάγονται σε χρόνο προγενέστερο της θεσπίσεως και ενάρξεως ισχύος των διατάξεων.

29. Η βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 30 είναι ότι απαιτούνται ειδικά μέτρα για να διευκολυνθεί η μετάβαση στην κοινή οργάνωση αγοράς. Είναι δύσκολο να διατυπωθεί επακριβέστερα το περιεχόμενο αυτής της προϋποθέσεως, που είναι σε μεγάλο βαθμό ζήτημα εκτιμήσεως, στην οποία καταλληλότερα να προβούν είναι πρόσωπα ή όργανα που γνωρίζουν σε βάθος την αγορά μπανάνας και την ποικιλία των περιπτώσεων που καλύπτονται από την οργάνωση αγοράς. Αυτός θα πρέπει πράγματι να ήταν ο λόγος για τον οποίο ανατέθηκε στην Επιτροπή και, ενδεχομένως, στο Συμβούλιο με τη διαδικασία της επιτροπής διαχειρίσεως η εκτίμηση αυτή, επειδή κατ' αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται ότι αυτή θα πραγματοποιείται βάσει ικανοποιητικής γνώσεως της καταστάσεως και με

τη δυνατότητα πραγματοποιήσεως των αναγκαίων ελέγχων όσον αφορά τα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά.

30. Επιθυμώ να τονίσω ότι δεν πρόκειται για κυριαρχική εκτίμηση, αλλά για εκτίμηση που υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο μπορεί εν προκειμένω να κρίνει αν η απόφαση για τη θέσπιση ή τη μη θέσπιση μεταβατικών μέτρων πάσχει ελαττώματα όπως επίσης και αν τα οικεία κοινοτικά όργανα βαρύνονται με παράλειψη. Κατά τη γνώμη μου, μπορεί να θεωρηθεί ενδεχομένως ότι υφίσταται μια τέτοια παράλειψη όταν, παρά την αίτηση κράτους μέλους (βλ. το άρθρο 27, παράγραφος 1, ή 28 του κανονισμού), δεν λαμβάνεται το νομικώς αναγκαίο μεταβατικό μέτρο προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η μετάβαση στη νέα οργάνωση αγοράς να πλήττει τόσο σοβαρά μεμονωμένα άτομα, ώστε η οργάνωση αγοράς να συνιστά προσβολή προστατευομένων από το κοινοτικό δίκαιο θεμελιωδών δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων της κυριότητας ή της ελεύθερης ασκήσεως εργασίας [4]. Η προϋπόθεση του αναγκαίου χαρακτήρα που θέτει το άρθρο 30 του κανονισμού πρέπει πράγματι να ερμηνεύεται με γνώμονα τη Συνθήκη [5] και τα θεμελιώδη δικαιώματα που απολαύουν προστασίας στο κοινοτικό δίκαιο.

31. Το άρθρο 30 του κανονισμού δεν προβλέπει ότι ορισμένα είδη μέτρων θα πρέπει εκ των προτέρων να αποκλείονται, όταν πληρούνται κατά τα λοιπά οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής. Αντιθέτως, από την εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του κανονισμού προκύπτει ότι πρέπει να παρασχεθεί η δυνατότητα στην Επιτροπή, από την 1η Ιουλίου 1993, να λάβει όλα τα μεταβατικά μέτρα που είναι αναγκαία για την υπέρβαση των δυσχερειών της θέσεως σε εφαρμογή του νέου καθεστώτος. Βάσει αυτού του δεδομένου, πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να θεωρηθεί ότι τα αναφερόμενα στη διάταξη αυτή μεταβατικά μέτρα μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα ότι, στις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο, παρέχεται δυνατότητα επιλογής μεταξύ των τριών ετών αναφοράς ή, εν ανάγκη, ενός άλλου έτους αναφοράς. Επομένως, δεν υπάρχει λόγος να θεωρηθεί ότι το άρθρο 30 δεν παρέχει δυνατότητα θεσπίσεως διατάξεων κατά τις οποίες είναι δυνατόν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να λαμβάνονται υπόψη έτη τα οποία δεν περιλαμβάνονται στην περίοδο αναφοράς, οσάκις πληρούται η προϋπόθεση του αναγκαίου, καίτοι το συμφέρον της προστασίας της ασφάλειας του δικαίου, που συνεπάγεται η περίοδος αναφοράς, απαιτεί να μη κρίνεται αναγκαία η παρέκκλιση αυτή παρά μόνο σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις.

32. Υπέρ της απόψεως αυτής συνηγορούν και εκτιμήσεις που ανάγονται στην ισότητα. Ασφαλώς, μια τριετής περίοδος αναφοράς είναι γενικώς απολύτως επαρκής για να διασφαλιστεί η δίκαιη και ίση κατανομή μιας ποσοστώσεως παραγωγής ή, όπως εν προκειμένω, μιας δασμολογικής ποσοστώσεως, ιδίως όταν υφίσταται δυνατότητα αποκλεισμού ενός έτους κατά το οποίο υφίσταντο εξαιρετικές περιστάσεις. Το Δικαστήριο έχει πράγματι αποφανθεί με αυτό το πνεύμα σε μια σειρά υποθέσεων

4 — Βλ. την απόφαση της 14ης Μαΐου 1974, 4/73, Nold κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 284.

5 — Βλ., π.χ., την απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1994, C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, Συλλογή 1994, σ. I-317, σκέψη 12.

που αφορούσαν άλλους τομείς της αγοράς [6]. Αν όμως υποτεθεί ότι υπήρξαν εξαιρετικές περιστάσεις καθόλα τα τρία έτη, θα μπορούσε ενδεχομένως να συνιστά παραβίαση της κατά το κοινοτικό δίκαιο αρχής της ισότητας το να γίνει δεκτό ότι όχι μόνο οι όμοιες αλλά και διαφορετικές καταστάσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο.

33. Δεν βλέπω τον λόγο γιατί να θεωρηθεί ότι το άρθρο 30 δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε περίπτωση ανάγκης, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση όσον αφορά μεμονωμένους επιχειρηματίες. Εν προκειμένω, δεν πρέπει να λησμονείται ότι το γεγονός ακριβώς ότι ένας μεμονωμένος επιχειρηματίας έχει πληγεί ιδιαίτερα σκληρά αποτελεί το κρίσιμο στοιχείο που, αν δεν ληφθούν ειδικά μεταβατικά μέτρα, θα προκαλέσει αδικαιολόγητη προσβολή ενός θεμελιώδους δικαιώματος, όπως π.χ. της κυριότητας.

34. Εξάλλου, το άρθρο 30 πρέπει, ιδίως, λόγω της προϋποθέσεως ότι τα ειδικά μέτρα είναι απαραίτητα, να θεωρηθεί ότι έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει τον όρο ότι ο επιχειρηματίας δεν μπορεί να αξιώσει ιδιαίτερη μεταχείριση, όταν ο ίδιος ευθύνεται για το ότι περιήλθε σε μια ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση. Απαραίτητη προϋπόθεση πρέπει να αποτελεί το ότι ο επιχειρηματίας έχει επιδείξει την αναγκαία επιμέλεια. Αυτό διατυπώνεται με αξιοθαύμαστο τρόπο στη μέχρι στιγμής μη υιοθετηθείσα πρόταση [7] της Επιτροπής για την προσθήκη, στο άρθρο 19 του κανονισμού, της παραγράφου 6, που έχει ως εξής:

«Εάν, για λόγους τους οποίους δεν μπορεί να ελέγξει ένας συνεπής επιχειρηματίας, η ποσότητα αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό της κατανομής αδειών σε επιχειρηματία (...) για ένα συγκεκριμένο έτος σύμφωνα με την παράγραφο 2, είναι σημαντικά κατώτερη από τη μέση ποσότητα αναφοράς για τα προηγούμενα δύο έτη, η περίοδος αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της ποσότητας αναφοράς για το εν λόγω έτος συμπεριλαμβάνει και τα δύο προηγούμενα έτη (...).»

35. Η διατύπωση «για λόγους τους οποίους δεν μπορεί να ελέγξει ένας συνεπής επιχειρηματίας» φαίνεται εκ πρώτης όψεως ότι αποτελεί άριστη επιλογή, αν ληφθούν υπόψη οι περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται η πρόταση της Επιτροπής στις οποίες οι εξαιρετικές περιστάσεις επέρχονται μετά την έναρξη ισχύος της νέας οργανώσεως αγοράς. Όσον αφορά τις μεταβατικές καταστάσεις, τις οποίες περιέγραψα ανωτέρω στην παράγραφο 27, δεν έχει αποφασιστική σημασία το αν υφίστανται συνήθεις ή εξαιρετικές περιστάσεις πριν από τη θέσπιση των νέων διατάξεων στις οποίες οφείλεται το ότι η έναρξη ισχύος της νέας οργανώσεως αγοράς δημιούργησε ιδιαίτερα προβλήματα για τους επιχειρηματίες. Ως αποφασιστικό στοιχείο πρέπει, αντιθέτως, να θεωρηθεί, στις περιπτώσεις αυτές, το αν ένας επιχειρηματίας, ο οποίος επέδειξε την απαιτούμενη επιμέλεια, αντιμετωπίζει

6 — Βλ., π.χ., την απόφαση της 17ης Μαΐου 1988, 84/87, Erpelding, Συλλογή 1988, σ. 2647.

7 — Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93 για την κοινή οργάνωση της αγοράς στον τομέα της μπανάνας (96/C 121/09) COM(96) 82 τελικό — 96/080(CNS), που υπέβαλε η Επιτροπή στις 8 Μαρτίου 1996 (ΕΕ C 121, σ. 15).

μεγάλα προβλήματα, επειδή, κατά τα προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού έτη αναφοράς, ενήργησε ή παρέλειψε να ενεργήσει ενώ δεν μπορούσε ούτε όφειλε να προβλέψει τις συνέπειες που αυτές οι πράξεις ή παραλείψεις θα μπορούσαν να έχουν μετά την έναρξη ισχύος.

36. Κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου διατυπώθηκαν εξάλλου, με το ίδιο πνεύμα μέχρις ορισμένου σημείου, παρατηρήσεις επί της περιπτώσεως της T. Port, όπως την περιέγραψε το αιτούν δικαστήριο· διάφοροι μετέχοντες στη διαδικασία παρατήρησαν ότι η αθέτηση των υποχρεώσεων του προμηθευτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά περίσταση που δεν θα μπορούσε να προβλέψει η T. Port και ότι η T. Port με τις επιχειρηματικής φύσεως ενέργειές της, και ιδίως με τη σύναψη μακροχρονίων συμβάσεων και με την επί τρία ολόκληρα έτη παράλειψή της να καλυφθεί μέσω αγοράς μπανανών από άλλους προμηθευτές, περιήγαγε εαυτήν στην παρούσα κατάσταση. Εντούτοις, δεν νομίζω ότι το Δικαστήριο μπορεί, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, να εξετάσει λεπτομερέστερα αν οι πράξεις ή παραλείψεις της T. Port αποτελούν από επιχειρηματικής απόψεως υπεύθυνες ενέργειες ή όχι, δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό αφορά τη συγκεκριμένη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στη διάταξη του άρθρου 30, όπως το ερμήνευσα ανωτέρω. Αντιθέτως, νομίζω ότι είναι ενδεδειγμένο να περιλάβει το Δικαστήριο στην αφηρημένη ερμηνεία της διατάξεως του άρθρου 30 την προαναφερθείσα προϋπόθεση, ότι δηλαδή ο επιχειρηματίας πρέπει να έχει επιδείξει την απαραίτητη επιμέλεια.

37. Την κρίση ότι, όταν συντρέχει η προϋπόθεση του άρθρου 30, δεν πρόκειται απλώς για δικαίωμα, αλλά, ενδεχομένως, για υποχρέωση λήψεως των αναγκαίων μεταβατικών μέτρων, διατύπωσε το Δικαστήριο με τη διάταξη της 29ης Ιουνίου 1993 (C-280/93 R, σκέψη 46 και 47), με την οποία αποφάνθηκε ως προς την ερμηνεία του άρθρου 30 ως εξής:

«Πρέπει να προστεθεί ότι, όπως προκύπτει από την εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, το άρθρο 30 αποσκοπεί επίσης στην αντιμετώπιση της διαταράξεως της εσωτερικής αγοράς την οποία ενδέχεται να προκαλέσει η υποκατάσταση των διαφόρων εθνικών συστημάτων από την κοινή οργάνωση αγορών.

Προς τούτο, το άρθρο 30 επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να λάβει όλα τα αναγκαία μεταβατικά μέτρα "εάν, από τον Ιούλιο 1993, χρειαστεί να ληφθούν ειδικά μέτρα για να γίνει ευκολότερα η μετάβαση από τα καθεστώτα που ίσχυαν πριν τεθεί σε ισχύ ο παρών κανονισμός στο καθεστώς που θεσπίζεται με τον παρόντα κανονισμό, ιδιαιτέρως δε για να ξεπεραστούν σημαντικές δυσκολίες".»

38. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο ερώτημα ότι η διάταξη του άρθρου 16, παράγραφος 3, του κανονισμού έχει την έννοια ότι δεν παρέχει έρεισμα για τη ρύθμιση των περιπτώσεων υπερβολικής χαλεπότητας που ανακύπτουν λόγω του ότι απειλείται η επιβίωση εισαγωγέων μπανανών τρίτων χωρών και μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ, οι οποίοι, βάσει του έτους αναφοράς που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατ' εφαρμο-

γήν του άρθρου 19, παράγραφος 2, έλαβαν άδειες εισαγωγής για ασυνήθιστα χαμηλές ποσότητες.

Αντιθέτως, η διάταξη του άρθρου 30 του κανονισμού έχει την έννοια ότι επιτρέπει, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει, και, αναλόγως των περιστάσεων, επιβάλλει τη λήψη μεταβατικών μέτρων, όσον αφορά επιχειρηματίες οι οποίοι, παρά το ότι επέδειξαν την απαραίτητη επιμέλεια, αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα, επειδή κατά τα προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού έτη αναφοράς ενήργησαν ή παρέλειψαν να ενεργήσουν ενώ δεν μπορούσαν ούτε όφειλαν να προβλέψουν τις συνέπειες που θα μπορούσαν να έχουν αυτές οι πράξεις ή παραλείψεις μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Εναπόκειται στην Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους, να αποφασίσει κατά πόσον συντρέχουν οι εν λόγω προϋποθέσεις και για ποια μεταβατικά μέτρα είναι, σε δεδομένη περίπτωση, αναγκαίο να εκδοθούν διατάξεις. Οι νομικές πράξεις της Επιτροπής και ενδεχομένως η παράλειψή της μπορούν να ελεγχθούν από το Δικαστήριο σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της Συνθήκης.

Δεύτερο ερώτημα: Είναι ανίσχυρο το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού;

39. Με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο ερωτά πράγματι αν το άρθρο 19, παράγραφος 2, είναι ανίσχυρο, επειδή ο κανονισμός δεν παρέχει τη δυνατότητα να ληφθούν υπόψη άλλα έτη αναφοράς από αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 19, παράγραφος 2, όσον αφορά επιχειρηματίες που αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα.

40. Όπως προκύπτει από την απάντησή μου στο πρώτο ερώτημα, το άρθρο 30 συνεπάγεται ακριβώς το ότι υφίσταται δυνατότητα, και σε ορισμένη έκταση επίσης υποχρέωση, για τη λήψη μεταβατικών μέτρων σε τέτοιες περιπτώσεις. Επομένως, δεν υφίσταται το κατά τη διάταξη περί παραπομπής ενδεχόμενο αμφιβολίας ως προς το κύρος του άρθρου 19, παράγραφος 2, και, κατά συνέπεια, το Δικαστήριο μπορεί να μην απαντήσει στο ερώτημα αυτό.

41. Εντούτοις, ακόμη και αν το προαναφερθέν ενδεχόμενο υφίστατο, δεν θα μπορούσε, κατά τη γνώμη μου, να έχει ως συνέπεια ότι το άρθρο 19, παράγραφος 2, είναι ανίσχυρο με αποτέλεσμα να εκλείψει αιφνιδίως και πλήρως το ίδιο το θεμέλιο της οργανώσεως αγοράς. Αν, στο πλαίσιο της κοινής αγοράς, πλήττεται ιδιαίτερα σκληρά ένας μεμονωμένος επιχειρηματίας, από μια νέα οργάνωση αγοράς, κατά τρόπον ώστε η ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων απαιτεί να ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη η περίπτωσή του, αυτό δεν πρέπει να έχει γενικές συνέπειες για όλους τους άλλους επιχειρηματίες, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε αντίστοιχη κατάσταση. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί να γίνει λόγος για γενική ακύρωση της διατάξεως, ακόμη και αν το Δικαστήριο, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 174, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, διατηρούσε προσωρινώς τα αποτελέσματά της. Επιθυμώ να τονίσω στην παρούσα αλληλουχία

ότι, αντί ενδεχομένως να παραλύσει ολόκληρη η οργάνωση αγοράς λόγω της κηρύξεως μιας διατάξεως ως ανίσχυρης, θα ήταν περισσότερο ενδεδειγμένο να υποδειχθεί σ' αυτόν ο οποίος θεωρεί ότι υπέστη ζημία συνεπεία προσβολής των θεμελιωδών του δικαιωμάτων να ζητήσει αποζημίωση.

42. Προτείνω στο Δικαστήριο να θεωρήσει ότι το δεύτερο ερώτημα κατέστη άνευ αντικειμένου και να μην απαντήσει σ' αυτό.

Τρίτο ερώτημα: Ασφαλιστικά μέτρα;

43. Στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση μόνο αν το Δικαστήριο απαντήσει στο πρώτο ερώτημα ότι το άρθρο 16, παράγραφος 3, ή το άρθρο 30 έχουν την έννοια ότι η Επιτροπή υποχρεούται να ρυθμίσει κανονιστικά τις εκτιθέμενες στο πρώτο ερώτημα περιπτώσεις χαλεπότητας. Στην περίπτωση αυτή, το αιτούν δικαστήριο ερωτά υπό ποιες προϋποθέσεις έχουν τα εθνικά δικαστήρια εξουσία να διατάξουν ασφαλιστικά μέτρα, σε περιπτώσεις υπερβολικής χαλεπότητας, μέχρις ότου η Επιτροπή τις ρυθμίσει κανονιστικώς.

44. Οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο παραπέμπουν, ως προς το ερώτημα αυτό, στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1991 στις υποθέσεις C-143/88 και C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen (Συλλογή 1991, σ. I-415), και C-465//93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft κ.λπ. (I).

45. Η Γαλλική και η Ισπανική Κυβέρνηση καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εξέθεσαν ότι το εθνικό δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα σε περιπτώσεις όπως η υπό κρίση. Το τρίτο ερώτημα δεν αφορά απλώς τη λήψη προσωρινών μέτρων, μέχρις ότου δοθεί η απάντηση επί προδικαστικού ερωτήματος περί του κύρους μιας διατάξεως κοινοτικού δικαίου, αλλά αντιθέτως τη λήψη μέτρων προστασίας των συμφερόντων του αιτούντος, μέχρις ότου τροποποιηθούν διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Τέτοιου είδους ασφαλιστικά μέτρα θα είχαν πράγματι ως συνέπεια ότι ένα εθνικό δικαστήριο θα μπορούσε να εξουδετερώσει το κοινοτικό δίκαιο.

46. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να κριθεί κατά τον ίδιο τρόπο όπως και η υπόθεση C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft κ.λπ. (I), και υπογράμμισε ιδίως την ανάγκη ακροάσεως των οικείων κοινοτικών οργάνων, ώστε στις διαδικασίες ασφαλιστικών μέτρων να μπορεί να πραγματοποιείται η δέουσα εκτίμηση του συμφέροντος της Κοινότητας.

47. Επιθυμώ να τονίσω ότι το ζήτημα της δυνατότητας λήψεως ασφαλιστικών μέτρων ανακύπτει στην παρούσα υπόθεση, στο πλαίσιο της οποίας η προσφεύγουσα ζητεί να υποχρεωθεί το Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung, που είναι η αρχή η οποία διαχειρίζεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας την οργάνωση αγοράς στον τομέα των μπανανών, να της χορηγήσει πρόσθετες άδειες, πέραν αυτών που δικαιούται βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 2, του κανονισμού.

48. Κατά το άρθρο 189 της Συνθήκης, ο κανονισμός έχει γενική ισχύ, είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Κατά τη γνώμη μου, από αυτό πρέπει να συναχθεί ότι ούτε το Δικαστήριο ούτε ένα εθνικό δικαστήριο μπορεί, με οριστική απόφαση, να υποχρεώσει την Επιτροπή ή την εθνική αρχή που διαχειρίζεται μια οργάνωση αγοράς, θεσπισθείσα με κανονισμό, να εκδώσει άδειες εισαγωγής πέραν του ορίου που προκύπτει από τον οικείο κανονισμό. Εν προκειμένω δεν έχει σημασία το ότι ο οικείος κανονισμός περιέχει, εκτός των γενικών του διατάξεων, μια διάταξη που επιτρέπει στην Επιτροπή και, ενδεχομένως, την υποχρεώνει να θεσπίσει ορισμένες παρεκκλίνουσες διατάξεις, επειδή η αρμοδιότητα αυτή ανήκει πράγματι στην Επιτροπή και όχι στο Δικαστήριο ή στα εθνικά δικαστήρια. Καθόσον χρόνο η Επιτροπή δεν έχει θεσπίσει τέτοιες παρεκκλίνουσες διατάξεις, δεν υφίστανται παρεκκλίνουσες διατάξεις και τόσο το Δικαστήριο όσο και τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν πράγματι να εφαρμόζουν τις γενικές διατάξεις του οικείου κανονισμού και δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την Επιτροπή.

49. Το Δικαστήριο έκρινε στις υποθέσεις C-143/89 και C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen, και C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft κ.λπ. (I), ότι το άρθρο 189 της Συνθήκης δεν εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια να αναστέλλουν την εκτέλεση διοικητικών πράξεων που εκδίδονται για την εφαρμογή κοινοτικού κανονισμού ή να διατάζουν ασφαλιστικά μέτρα σε σχέση με αυτές τις πράξεις, εφόσον όμως τηρούνται ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων και η προϋπόθεση ότι το εθνικό δικαστήριο υποβάλλει ταυτόχρονα στα Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα ως προς το κύρος της σχετικής διατάξεως, εφόσον το Δικαστήριο δεν έχει ήδη αποφανθεί συναφώς. Το ζήτημα είναι αν τέτοια ασφαλιστικά μέτρα συνάδουν επίσης προς το άρθρο 189 της Συνθήκης, όταν δεν πρόκειται για το κύρος κανονισμού, αλλά αντιθέτως για το κατά πόσο η Επιτροπή υποχρεούται να θεσπίσει διατάξεις κατ' εφαρμογή διατάξεως κανονισμού.

50. Η νομολογία την οποία διαμόρφωσε το Δικαστήριο με τις προαναφερθείσες αποφάσεις συνεπάγεται τον παραλληλισμό μεταξύ, αφενός, της προσωρινής ένδικης προστασίας, την οποία μπορεί να παράσχει το Δικαστήριο κατά τα άρθρα 185 και 186 της Συνθήκης κατόπιν προσφυγής αφορώσας τη νομιμότητα κοινοτικής πράξεως που ασκείται ενώπιόν του, βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης, και, αφετέρου, της προσωρινής ένδικης προστασίας που μπορεί να παράσχει εθνικό δικαστήριο στο πλαίσιο ενώπιόν του διαδικασίας κατά την οποία ανακύπτει ζήτημα κύρους μιας κοινοτικής νομικής πράξεως και στο πλαίσιο της οποίας υποβάλλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα κατά το άρθρο 177 της Συνθήκης [8].

51. Με την παράλληλη αυτή δυνατότητα επιβολής ασφαλιστικών μέτρων εξασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η οριστική απόφαση του Δικαστηρίου θα παραγάγει πλήρη αποτέλεσμα είτε η υπόθεση έχει αχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου με το άρθρο 173 είτε κατά το άρθρο 177 συνεπεία υποβολής προδικαστικού ερωτήματος από εθνικό δικαστήριο.

8 — Βλ. συναφώς τις προτάσεις μου στις υποθέσεις C-465/93 και C-466/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft κ.λπ. (I και II), σημεία 21 έως 27.

52. Στην παρούσα υπόθεση δεν συντρέχει ανάγκη να εξασφαλιστεί ότι η τελική απόφαση του Δικαστηρίου θα παραγάγει πλήρη αποτελέσματα. Πράγματι το Δικαστήριο δεν μπορεί εν προκειμένω να εκδώσει την απόφαση η οποία ενδεχομένως θα μπορεί να αποτελέσει το έρεισμα για να λάβει η T. Port άδειες εισαγωγής πέραν του ορίου που προκύπτει από το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού. Η αρμοδιότητα λήψεως μεταβατικών μέτρων ανήκει, πράγματι, κατά το άρθρο 30 του κανονισμού, στην Επιτροπή. Η διαπίστωση αυτή ουδόλως επηρεάζεται από το ότι οι νομικές πράξεις της Επιτροπής και ενδεχομένως η παράλειψή της μπορούν να ελέγχονται από το Δικαστήριο, επειδή ο έλεγχος του Δικαστηρίου πραγματοποιείται βεβαίως εκ των υστέρων. Το Δικαστήριο, όπως προαναφέρθηκε, δεν μπορεί να υποκαταστήσει την Επιτροπή και να λάβει με οριστική απόφαση μεταβατικά μέτρα. Το Δικαστήριο δεν μπορεί ούτε σε περίπτωση προσφυγής κατά παραλείψεως να υποχρεώσει την Επιτροπή να θεσπίσει τις αναφερόμενες στο άρθρο 30 του κανονισμού διατάξεις, αλλ' απλώς μπορεί, σε δεδομένη περίπτωση, να κρίνει ότι η Επιτροπή παρέβη τη Συνθήκη, επειδή δεν θέσπισε τέτοιες διατάξεις [9]. Τα άρθρα 185 και 186 αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στο να διασφαλιστεί ότι η οριστική απόφαση του Δικαστηρίου θα παραγάγει πλήρη αποτελέσματα, και, επειδή το Δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει τέτοιου είδους μέτρα με οριστική απόφαση, πρέπει να συναχθεί ότι δεν μπορεί ούτε μέσω ασφαλιστικών μέτρων να υποχρεώσει την Επιτροπή να θεσπίσει τέτοιες διατάξεις. Κατά μείζονα λόγο το άρθρο 189 της Συνθήκης δεν επιτρέπει στα εθνικά δικαστήρια να πράξουν κάτι τέτοιο.

53. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο ερώτημα ότι το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΚ έχει την έννοια ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν να διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα σε σχέση με κοινοτικό κανονισμό, με το σκεπτικό ότι υπάρχει αμφιβολία ως προς το αν ο κανονισμός υποχρεώνει την Επιτροπή να θεσπίσει ορισμένες διατάξεις.

Πρόταση

54. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Hessischer Verwaltungsgerichtshof ως εξής:

1) Το άρθρο 16, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 404/93 του Συμβουλίου, της 13ης Φεβρουαρίου 1993, για την κοινή οργάνωση της αγοράς στον τομέα της μπανάνας, όπως έχει τροποποιηθεί τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ) 3290/94 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με

9 — Βλ. άρθρο 175.

τις προσαρμογές και τα μεταβατικά μέτρα στον τομέα της γεωργίας που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των συμφωνιών οι οποίες έχουν συναφθεί στο πλαίσιο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης, έχει την έννοια ότι δεν παρέχει έρεισμα για τη ρύθμιση κανονιστικώς περιπτώσεων υπερβολικής χαλεπότητας που ανακύπτουν λόγω του ότι ορισμένοι εισαγωγείς μπανανών τρίτων χωρών και μη παραδοσιακών μπανανών ΑΚΕ απειλούνται στην ίδια τους την ύπαρξη, επειδή βάσει του έτους αναφοράς, το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 2, έλαβαν ασυνήθως χαμηλή ποσόστωση.

Αντιθέτως, η διάταξη του άρθρου 30 του κανονισμού έχει την έννοια ότι, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει, επιτρέπει και, ενδεχομένως, επιβάλλει τη λήψη μεταβατικών μέτρων, όσον αφορά επιχειρηματίες οι οποίοι, παρά το ότι επέδειξαν την απαραίτητη επιμέλεια, αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα, επειδή κατά τα προ της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού έτη αναφοράς ενήργησαν ή παρέλειψαν να ενεργήσουν ενώ δεν μπορούσαν ούτε όφειλαν να προβλέψουν τις συνέπειες που θα μπορούσαν να έχουν αυτές οι πράξεις ή παραλείψεις μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Στην Επιτροπή εναπόκειται, κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους, να αποφασίσει κατά πόσον συντρέχουν οι εν λόγω προϋποθέσεις και για ποια μεταβατικά μέτρα είναι, σε δεδομένη περίπτωση, αναγκαίο να εκδοθούν διατάξεις. Οι νομικές πράξεις της Επιτροπής και ενδεχομένως η παράλειψή της μπορούν να ελεγχθούν από το Δικαστήριο, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της Συνθήκης.

2) Το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΚ έχει την έννοια ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν να διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα σε σχέση με κοινοτικό κανονισμό, με το σκεπτικό ότι υπάρχει αμφιβολία ως προς το αν ο κανονισμός υποχρεώνει την Επιτροπή να θεσπίσει ορισμένες διατάξεις.